

οι φίλοι του μουσείου

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

50 Τεύχη 1985 – 1997

Και να που φτάσαμε στο Πεντηκοστό τεύχος του δελτίου μας, περνώντας από μια αδιάκοπη πορεία μεγεθών και χρωμάτων, μέχρι που φτάσαμε στη σημερινή μορφή του τετράχρωμου οκτασέλιδου Α4, που παραμένει το ίδιο από το 1988.

Απ' όλη την Ελλάδα, καμιά φορά κι από το εξωτερικό, φθάνουν στ' αυτιά μας κρίσεις και σχόλια ευνοϊκά. Πολλοί το αποκαλούν περιοδικό και γράφονται μόνο συνδρομητές χωρίς να ενδιαφέρονται για

τα υπόλοιπα προνόμια μέλους των Φίλων.

Ενθαρτυντικές νότες είναι οι χρήσεις του δελτίου μας, κυρίως για εκπαιδευτικούς σκοπούς, όπως π.χ. το αφιέρωμα στον Κηφισό, και τα ρέματα της Αττικής, που χρησιμοποιήθηκαν σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σχολείων, το Βοτανικό Οδοιπορικό στην Αρχαία Αγορά, και πρόσφατα, οι Οικολογικές Περιηγήσεις στην ποίηση και στην πεζογραφία, που ζητήθηκε για το μάθημα της γλώσσας στο νομό Λέσβου.

Πολυτιμότητα και απαραίτητη από το πρώτο τεύχος μέχρι σήμερα, ήταν η συνεργασία της κ. Αγγελικής Βαρελλιά.

Αξίζει να αναφερθεί ότι όλοι οι συνεργάτες του δελτίου προσφέρουν αφιλοκερδώς τη συγγραφική ή τη φωτογραφική δουλειά τους, το γούστο και τις ιδέες τους. Οι μόνοι που αμείβονται είναι η

φωτοσύνθεση και η εκτύπωση που όμως κι αυτοί δίνουν ειδικές τιμές.

Ένα ευχαριστώ οφείλουμε επίσης στους χορηγούς που έχουν αναλάβει κατά καιρούς τα έξοδα εκτύπωσης, και κατά χρονολογική σειρά είναι οι ακόλουθοι:

- Μέλος των Φίλων που θέλει να παραμείνει ανώνυμο (3 τεύχη)
- Αρτοβιομηχανία "Υιοί Χ. Κατσέλη ΑΒΕΕ" (ένα τεύχος)
- Ιονική τράπεζα (2 τεύχη)
- Τράπεζα Πίστεως (4 τεύχη)
- Νίκη ΑΕ (4 τεύχη)
- Υπουργείο Πολιτισμού (ένα τεύχος)
- ALPHA Τράπεζα Πίστεως (4 τεύχη)
- Παπαστράτος ΑΒΕΣ (4 τεύχη)

Με την ευκαιρία λοιπόν των, 50 τευχών δημοσιεύουμε στις επόμενες σελίδες κατάλογο άρθρων κατά θεματικές ενότητες. Αρκετά απ' αυτά απευθύνονται σε παιδιά και νέους.

Χορηγός Έκδοσης ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Α.Β.Ε.Σ.

1984-1997 Περιεχόμενα των 50 τευχών κατά θεματικές ενότητες

I ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- Η δακτυλίωση των πουλιών, του Φώτη Περγαντή, τ.5, Δεκ. 1985.
- Ανακύκλωση, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.6, Ιουν. 1986.
- Η χρησιμότητα των υγροτόπων, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.7, Οκτ. 1986.
- «Οφέλιμα» και «επιβλαβή» ζώα, του Φώτη Περγαντή, τ.8, Δεκ. 1985.
- Το κυνήγι, του Φώτη Περγαντή, τ.9, Ιουν. 1987.
- Φώκιες και παράκτια αλιεία, της Αίλικης Πάπου, τ.12, Ιουλ.-Σεπτ. 1988.
- Το φαινόμενο του θερμοκηπίου, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.15, Ιαν.-Μαρ. 1989.
- 2000 π.Χ. οι τελευταίοι ελέφαντες στην Ευρώπη, 2000 μ.Χ. οι τελευταίοι ελέφαντες στην Αφρική, της Σύνταξης, τ.19, Ιαν.-Μαρ. 1990.
- Η παρατήρηση των πουλιών, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.19, Ιαν.-Μαρ. 1990.
- Ανακύκλωση, της Σύνταξης, τ.21, Ιουλ.-Σεπτ. 1990.
- Το δάσος της Δαδιάς, του Ben Hallmann, τ.22, Οκτ.-Δεκ. 1990.
- Ο ρόλος του δάσους στην προστασία του περιβάλλοντος, του καθηγητή Σπύρου Ντάφη, τ.23, Ιαν.-Μαρ. 1991.
- Η βιολογική ποικιλότητα του Ελλαδικού χώρου και η διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων, του καθηγητή Ανδρέα Τρούμπη, τ.26, Οκτ.-Δεκ. 1991.
- Αθική Αιγίου, του Κώστα Παπακωνσταντίνου, τ.27, Ιαν.-Μαρ. 1992.
- Η διάσκηψη του Ρίο, της Νίκης Γουλιανδρή, τ.28, Απρ.-Ιούν. 1992.
- Η κατάσταση της Γης, από το βιβλίο *State of the Earth*, τ.28, Απρ.-Ιούν. 1992.
- Κηφισός: ένας θεός αργοπεθαίνει, της Μάρως Καβαφάκη, τ.29, Ιουλ.-Σεπτ. 1992.
- Ποτάμια της Ελλάδας,
- Η εκτροπή του Αχελλώου ποταμού,
- Τα φράγματα στον ποταμό Νέστο, του Θύμιου Παπαγιάννη, τ.29, Ιουλ.-Σεπτ. 1992.
- Προβλήματα νερού στην Ελλάδα, του καθηγητή Δημητρίου Κωτούλα, τ.31, Ιαν.-Μαρ. 1993.
- Το νερό είναι ζωή, της Νέλλης Κουσκοπέλα, τ.31, Ιαν.-Μαρ. 1993.
- Μια πρόταση για τον Κηφισό, των Ν. Γεωργόπουλου & Θ. Τσέλιου, τ.32, Απρ.-Ιούν. 1993.
- Σούνιο ή «Τί βλέπουν τα μάτια μας και τα κάνουν να τσουίζουν», της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.32, Απρ.-Ιούν. 1993.

- Το κυνήγι κι εμείς, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.33, Ιουλ.-Σεπτ. 1993.
- Οι φτερινές δασικές πυρκαγιές. Η πυρκαγιά στη Βάβια Κάλητα, Προτάσεις προστασίας-διαχείρισης της Πίνδου, Βασικές διαπιστώσεις, Προτάσεις του Μουσείου για την Πίνδο, του Μουσείου Γουλιανδρή Φ.Ι., τ.33, Ιουλ.-Σεπτ. 1993.
- Από τη Μαύρη Θάλασσα στην Αφρική, του Ιγκόρ Σιόγκολεφ, τ.34, Οκτ.-Δεκ. 1993.
- Προβλήματα του Πλανήτη της Νίκης Γουλιανδρή, τ.34, Οκτ.-Δεκ. 1993.
- Τα 10 χρόνια του Συλλόγου για την προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, του ΣΠΘΧ, τ.34, Οκτ.-Δεκ. 1993.
- Σμυλόνετρα: Υπόδειγμα οικολογικής διαχείρισης δασικού χώρου, του Θύμιου Παπαγιάννη, τ.35, Ιαν.-Φεβ. 1994.
- Διορθώνοντας τα λάθη, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.36, Απρ.-Ιούν. 1994.
- Ελληνικό Εθνικό Πρόγραμμα Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας, της Μ. Μαντζάρα Ελληνικής Εταιρείας, τ.37, Ιουλ.-Σεπτ. 1994.
- Ζάκυνθος: καλοκαίρι 1995, του Θύμιου Παπαγιάννη, τ.41, Απρ.-Ιούν. 1995.
- Ταυρομαχίες: υπάρχουν μόνο «πλην», του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.44, Απρ.-Ιούν. 1996.

- Κάτοικοι των υγροτόπων, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.7, Οκτ. 1986.

- Τα πουλιά και η σημασία τους, του Φώτη Περγαντή, τ.7, Οκτ. 1986.
- Αρκούδα (*Ursus arctos*), του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.11, Ιαν.-Μαρ. 1988.
- Κοχύλια-κοχύλια-κοχύλια, της Εύης Βαρδαλά-Θεοδώρου, τ.12, Απρ.-Ιούν. 1988.
- Τα ελάφια, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.12, Ιουλ.-Σεπτ. 1988.
- Αχινοί-Αστερίες και άλλα Εχινόδερμα, της Εύης Βαρδαλά-Θεοδώρου, τ.15, Ιαν.-Μαρ. 1989.
- Οι ελέφαντες, από το *Zoobooks of the Wildlife education Ltd*, τ.18, Οκτ.-Δεκ. 1989.
- Γιγαντιαία Καθαμάρια, της Εύης Βαρδαλά-Θεοδώρου, τ.19, Ιαν.-Μαρ. 1990.
- Η Οθωμανική Οχιά στις Οινούσες, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.21, Ιουλ.-Σεπτ. 1990.
- Το Τσακάλι, των Αχιλλέα Δημητρόπουλου και Γιάννη Ιωαννίδη, τ.22, Οκτ.-Δεκ. 1990.
- Οι Κορμοράνοι, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.23, Ιαν.-Μαρ. 1991.
- Ο Κροκόδειλος του Νείλου, της Αγγελικής Βαρελά, τ.24, Απρ.-Ιούν. 1991.
- Η Χελώνα της Ζακύνθου, του Συλλόγου για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, τ.24, Απρ.-Ιούν. 1991.
- Θαλάσσια Θηλαστικά, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.26, Οκτ.-Δεκ. 1991.
- Τα πουλιά στη χειμωνιάτικη Αττική, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.26, Οκτ.-Δεκ. 1991.
- Δελφίνια ή Φάλαινες, του Βαγγέλη Αραγιάννη, τ.35, Ιαν.-Μαρ. 1994.
- Η Μεσογειακή Φώκια στην Ελλάδα, του Δημήτρη Καραβέλη, τ.37, Ιουλ.-Σεπτ. 1994.
- Στροφάδια: Ζωολογικό οδοιπορικό, της Μαρίας Δημάκη, τ.43, Ιαν.-Μαρ. 1996.
- Τα Έντομα, του καθηγητή Σάκη Δροσόπουλου, τ.44, Απρ.-Ιούν. 1996.

II ΒΟΤΑΝΙΚΗ

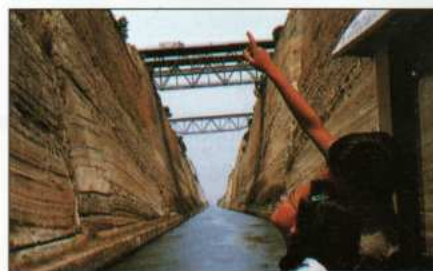

- Τα φυτά των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.5, Δεκ. 1985, και τ.38, Οκτ.-Δεκ. 1994.
- Τα δάση κι εμείς, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.10, Δεκ. 1987.
- Τα πλατάνια της Κηφισιάς, της Δρ. Άννας Χιτζανίδου και Δρ. Παγώνας Σουλιώτη, τ.16, Απρ.-Ιούν. 1989.
- Λειχίνες μια πολύ στενή συμβίωση, της Κατερίνας Μουρίκη, τ.27, Ιαν.-Μαρ. 1992.
- Δέντρα και θάμνοι ανθεκτικά στην Ξηρασία, του Θύμιου Ρίζου, τ.31, Ιαν.-Μαρ. 1993.
- Προσαρμογές των Μεσογειακών φυτών στην Ξηρασία, της Μαρίας Μακρίδου - Μαθηρού, τ.32, Απρ.-Ιούν. 1993.
- Το δασικό σύμπλεγμα Ασπροποτάμου, του Ηλία Ζαβαβρά, τ.38, Οκτ.-Δεκ. 1994.

III ΖΩΟΛΟΓΙΑ

- Φεύγουν τα χελιδόνια, του Αχιλλέα Δημητρόπουλου, τ.1, Νοεμ. 1984.
- Ο βιολογικός κύκλος της Λιτανεύουσας του πεύκου, της Πασμίν Τουπάι, τ.4, Οκτ. 1985.

IV ΓΕΩΛΟΓΙΑ

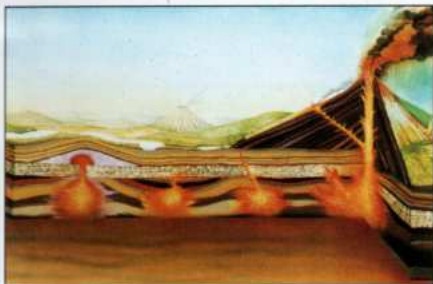
- Παγετώνες, της Ελένης Μπερή, τ.14, Οκτ.-Δεκ. 1988.

- **Λαύριο:** Η επίδραση της λειτουργίας των Μεταλλείων στο Φυσικό Περιβάλλον της νοτιότερης Αττικής, του Δρ. Ευαγγέλιου Κακαβογιάννη, τ.17, Ιούλι.-Σεπτ. 1989.
- **Ο Άνθρωπος των Πάγων,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη (πηνή *Time magazine* κ.ά.), τ.30, Οκτ.-Δεκ. 1992.
- **Σεισμοί,** της Αγγελικής Τζαβάρα, τ.43, Ιαν.-Μαρ. 1996.

V ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΑ

- **Ο Πάνθηρας του Δυρού,** του Δρ. Γιώργου Θεοδώρου, τ.10, Ιαν.-Μαρ. 1988.
- **Το Σαμοθήριο,** της Λίτσας Ψαράφη, τ.3, Ιουν. 1985.
- **Μια σύντομη ξενάγηση στο Παλαιοντολογικό Τμήμα του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, (Αεμέρος) τ.9, Ιουν. 1987, (Βεμέρος) τ.10, Δεκ. 1987.
- **Ο Ιγκουανόδοντας,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.17, Ιούλι.-Σεπτ. 1989.
- **Ξέρετε ότι..., και Η Εξέλιξη των Δεινοσαύρων,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.17, Ιούλι.-Σεπτ. 1989.
- **Οι Εξέφαντες, Νησιωτικός Νανισμός,** του Δρ. Γιώργου Θεοδώρου, τ.18, Οκτ.-Δεκ. 1989.
- **Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου,** του καθηγητή Ευάγγελου Βελιπζέηου, τ.36, Απρ.-Ιουν. 1994.

VI ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- **Το Νερό και η Κηφισιά,** της Περιβ/κής Ομάδας του 2ου Γυμνασίου Κηφισιάς, συντονίστριες Γεωργία Φέρμελη, Μαρίνα Μακρίδου-Μαηθούχου, τ.20, Απρ.-Ιουν. 1990.
- **Τα Ηφαίστεια της Ελλάδας:** Εκπαιδευτική Μουσειοσκευή, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.25, Ιούλι.-Σεπτ. 1991.
- **Ο Κηφισός, Χθες-Σήμερα-Αύριο,** της Μαρίνας Μακρίδου-Μαηθούχου και του Χρήστου Τσιαδή, τ.29, Ιούλι.-Σεπτ. 1992.
- **Έτσι δουλέψαμε,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.29, Ιούλι.-Σεπτ. 1992.
- **Μη σπαταλάτε ενέργεια,** της Περιβ/κής Ομάδας του 49ου Γυμνασίου Αθηνών, συντονίστρια Γεωργία Φέρμελη, τ.32, Απρ.-Ιουν. 1993.
- **Τα Ελληνικά Δάση, η Δεύτερη Μουσειοσκευή των Φίλων,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.35, Φεβρ.-Μαρ. 1994.
- **Τα νερά του Αμαρουσίου,** της Περιβ/κής Ομάδας του 4ου Λυκείου Αμαρουσίου, συντονίστρια Θανάσης Καλαϊτζίδης, τ.38, Οκτ.-Δεκ. 1994.
- **1985-1995 Δέκα χρόνια Φίλοι και στην Πα-**

ρέα μας, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.39, Ιαν.-Μαρ. 1995.

- **Μικρή ανασκόπηση της δεκαετίας της Παρέας της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη,** τ.39, Ιαν.-Μαρ. 1995.
- **Τα ΝΑΙ και τα ΟΧΙ για τις πεντήμερες εκδρομές των Λευκείων,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.41, Ιούλι.-Σεπτ. 1995.
- **Βαδίζοντας σε Ρέματα της Αττικής,** Αφιέρωμα στην Περιβ/κή Εκπαιδ/κή δραστηριότητα, της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.42, Οκτ.-Δεκ. 1995.
- **Εκπαιδευτικές Μουσειοσκευές για το Περιβάλλον, συγκέντρωση στοιχείων από την Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη,** τ.45, Ιούλι.-Σεπτ. 1996.
- **Μουσείο-Σχολείο, Καθάματα 4-6/4/97,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.48, Απρ.-Ιουν. 1997.

VII ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- **Η Γλώσσα μας και το Δάσος,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.4, Οκτ. 1985.
- **Τι σας λέει το όνομα Κύπριος,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.19, Ιαν.-Μαρ. 1990.
- **Τα Ζώα στα χριστουγεννιάτικα έθιμα,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.22, Οκτ.-Δεκ. 1990.
- **Ορεινές κτηνοτροφικές κοινότητες, του καθηγητή Βασίλη Νιτσιάκου,** τ.25, Ιούλι.-Σεπτ. 1991.
- **Ο Άγιος Βασίλης... Φυσιοδίφης,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.26, Οκτ.-Δεκ. 1991.
- **Γαίας Ατίμωσις,** του Δημήτρη Πικιώνη, τ.29, Ιούλι.-Σεπτ. 1992.
- **Χριστούγεννα στην Κερασέα (Χότσας-Τραπεζούντος),** του Γ. Χιάλη, τ.30, Οκτ.-Δεκ. 1992.
- **Ξένοι Φίλοι της Ελληνικής Φύσης, του θύμιο Παπαγιάννη,** τ.30, Οκτ.-Δεκ. 1992.
- **Άργιλος: Η πρώτη Ύλη του Πολιτισμού,** της Ιωάννας Φωκά, τ.33, Ιούλι.-Σεπτ. 1993.
- **Το Δέντρο που στολίσαμε,** της Σοφίας Λούζη, τ.34, Οκτ.-Δεκ. 1993.
- **Αρχαίοι Κήποι στην Αττική, από το Βιβλίο Garden Lore of Ancient Athens,** της Ε. Λαμπροπούλου, τ.37, Ιούλι.-Σεπτ. 1994.
- **Βοτανικό Οδοιπορικό στην Αρχαία Αγορά,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη και του Κώστα Πινάση, τ.40, Απρ.-Ιουν. 1995.
- **Η Αγορά της Αρχαίας Αθήνας,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.40, Απρ.-Ιουν. 1995.
- **Βυζαντινά Χειρόγραφα: Υλικά-Όργανα-Χρώματα,** της Δ/σης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του Υπ. Πολιτισμού, τ.41, Ιούλι.-Σεπτ. 1995.
- **Οικολογικές Περιηγήσεις στην Ποίηση και**

στην Πεζογραφία, του Δημήτρη Κωστόπουλου, τ.49, Ιούλι.-Σεπτ. 1997.

ΙΧ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ-ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

- **Η Αθηνή Ιστορία ενός Γυπαετού,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.1, Νοεμ. 1984.
- **Οι Τρικεράτοπες,** της Κίρας Σίνου, τ.2, Φεβ. 1985.
- **Οι Φώκιες κι εγώ,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.3, Ιουν. 1985.
- **Οι Χελώνες διηγούνται φυσική και πολιτική ιστορία,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.3, Ιουν. 1985.
- **Χριστουγεννιάτικη Ιστορία,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.5, Δεκ. 1985.
- **Στη χιονισμένη Ελλατιά,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.8, Δεκ. 1986.
- **Συνέντευξη μ' ένα Ναυτίλο,** της Αγγελικής Βαρελλιά, τ.9, Ιουν. 1986.
- **Ο κυκλός του Νερού,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.21, Ιούλι.-Σεπτ. 1990.
- **Η ουρσουλίνα της Βορείας Πίνδου,** του Μιχάλη Αράπογλου, τ.27, Ιαν.-Μαρ. 1992.

ΙΧ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΕΣ

- **Πηλιόσαυρος από τσόχα,** της Λέλης Κυριακοπούλου, τ.2, Φεβρ. 1985.
- **Επιβραδύνοντας τη Ροή του Νερού,** της Λέλης Κυριακοπούλου, τ.4, Οκτ. 1985.
- **Φτιάξε το δικό σου Χριστουγεννιάτικο Δέντρο,** της Λέλης Κυριακοπούλου, τ.10, Δεκ. 1987.
- **Η Μηχανή του Χρόνου, μετατροπή από το περιοδικό World** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.13, Ιούλι.-Σεπτ. 1988.
- **Φτιάξε Αστέρια ή Νιφάδες Χιονού από Σπόρους,** της Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.36, Απρ.-Ιουν. 1994.
- **Σταχτοτσικνιάς,** από παιδικό βιβλίο, τ.26, Οκτ.-Δεκ. 1991.
- **Χειροτεχνία και Επιδειξιότητα,** Άννας Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, τ.36, Απρ.-Ιουν. 1994.
- **Τα τζιτζίκια,** της Μ.Ο.Α., τ.36, Απρ.-Ιουν. 1994.

ΑΣ ΑΝΟΙΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ

Με το ξεκίνημα του 1998 οι Φίλοι εγκαινιάζουν το θεσμό της Οικογενειακής συνδρομής με 15.000 δρχ., ανεξαρτήτως αριθμού μελών. Για τους ενήλικες η συνδρομή γίνεται 8.000 δρχ. και για τα παιδιά 5.000 δρχ.

Κάθε μέλος των «Φίλων»:

- Παίρνει ταυτότητα μέλους με την οποία έχει δωρεάν είσοδο στα Μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους
- Έχει έκπτωση 20% στα είδη του Μουσείου.
- Λαμβάνει το ενημερωτικό δελτίο τεσσaris φορές το χρόνο.
- Ειδοποιείται ταχυδρομικά για τις εκδηλώσεις (εκδρομές, συζητήσεις, διαλέξεις κ.α.) σχετικό με τη φύση και το περιβάλλον.
- Έχει τη δυνατότητα να προσφέρει εθελοντική εργασία αν του ζητηθεί.

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΟΥΣ

Προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου «Οι Φίλοι του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας», Λεβίδου 13, 145 62 ΚΗΦΙΣΙΑ τηλ. 8083289, 8015870, fax 8083289.

Παρακαλώ να με συμπεριλάβετε ανάμεσα στα τακτικά μέλη του Σωματείου «Οι Φίλοι του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας». Γνωρίζω τους και τις υποχρεώσεις μου από το καταστατικό του.

(υπογραφή)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (οδός αριθμός)
(ταχ. κώδικας) (περιοχή)

ΤΗΛΕΦΩΝΟ (πρωινές ώρες) FAX

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ (απάντηση υποχρεωτική για παιδιά)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ή ΙΔΙΟΤΗΤΑ

Η υποψηφιότητά μου προτείνεται από τα δύο μέλη που υπογράφουν παρακάτω: (απαιτείται μόνο για ενήλικες)

ΟΝΟΜ/ΜΟ υπογραφή

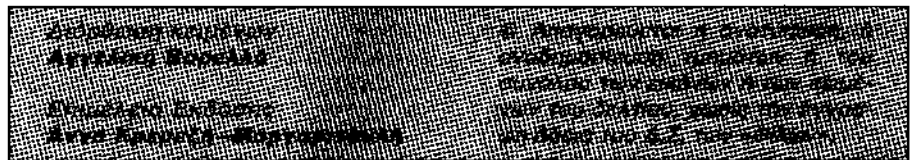
ΟΝΟΜ/ΜΟ υπογραφή

Ημερομηνία

Απόφαση Δ.Σ.: αρ. Πρακτικών Ημερομηνία

Οι Χαμαιθέοντες στη δεξιά εικόνα της 5ης σελίδας είναι 2

Η φωτογραφία της φώκιας στο προηγούμενο τεύχος ανήκε στον κ. Πάνο Δενδρινό/ΜΟΠ

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

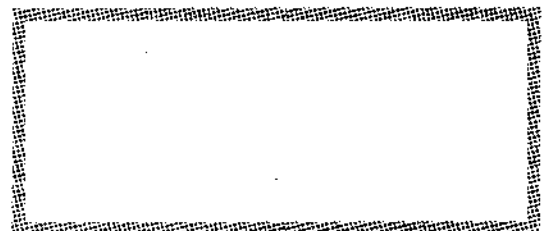
Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο:
Φρόσω Πηλαβιάκη: Πρόεδρος

Στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση-Φίλμς κειμένων
Γ. Μαντενιώτης 28.50.004

Τυπώθηκε στο λιθογραφείο "Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ"

Α. Ηρακλείου 153 - Περισσός - τηλ. 2185756

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.:200

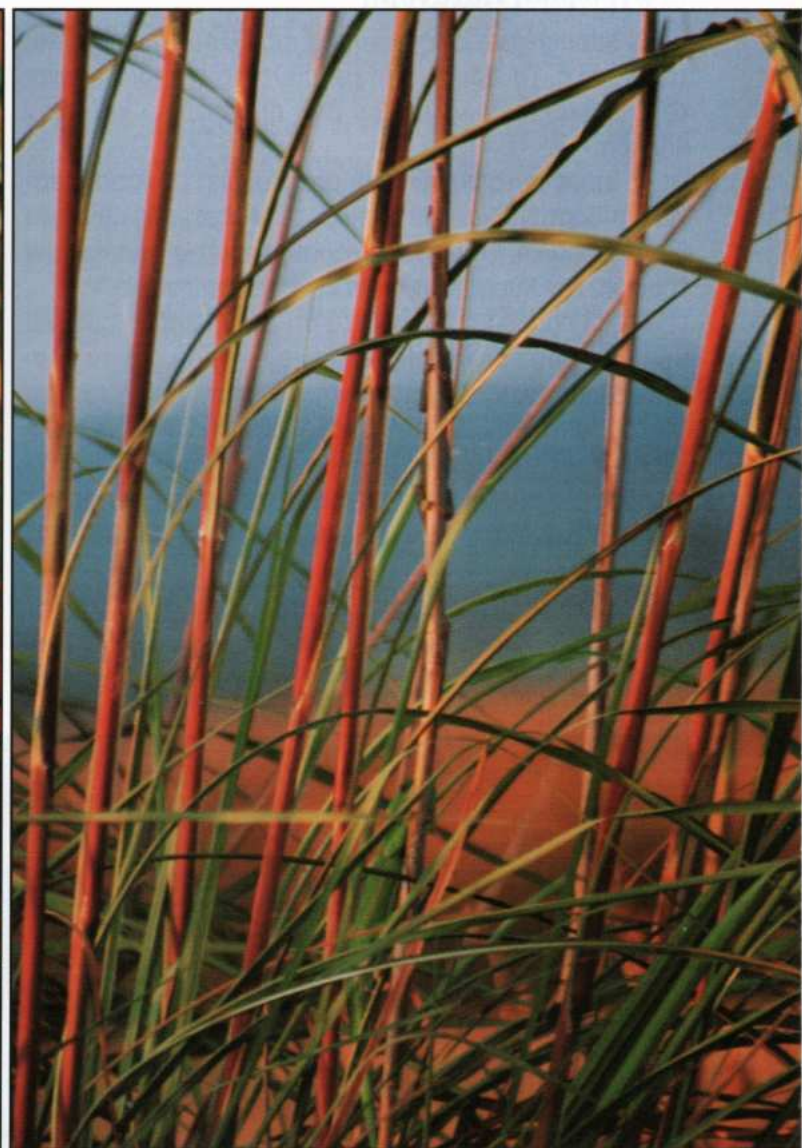

η παρέα του μουσείου

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΧΑΜΑΙΛΕΟΝΤΑΣ ένας σύγχρονος δράκος

Πόσους χαμαιλέοντες διακρίνεις στη δεξιά εικόνα: (η απάντηση στη σελ. 4)

ΧΑΜΑΙΛΕΟΝΤΑΣ ένας σύγχρονος δράκος

Κείμενο και φωτογραφίες Μαρία Δημάκη (βιολόγος)

Η λέξη Χαμαιλέον προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό χαμαί=πάνω στη γη και λέων=λιοντάρι. Οι Χαμαιλέοντες είναι σαύρες, γνωστές κυρίως για την ικανότητά τους να αλληάζουν με ευκολία το χρώμα του σώματός τους. Αν όμως ασχοληθεί κανείς περισσότερο μαζί τους θα ανακαλύψει πως πρόκειται για μοναδικά, εντυπωσιακά ζώα πολύ καλά προσαρμοσμένα να ζουν πάνω στα κλαδιά των δένδρων.

Γεωγραφική Κατανομή

Οι Χαμαιλέοντες ζουν κυρίως στη Μαδαγασκάρη και την Αφρική. Το είδος με τη μεγαλύτερη εξάπλωση είναι το *Chamaeleo chamaeleon* που συναντάται και στην Ελλάδα.

Το είδος αυτό συναντάται στο Μαρόκο τη νότια Ισπανία και Πορτογαλία, την Σικελία, τη Μάητα, ολόκληρη τη βόρεια Αφρική, τη Μέση Ανατολή, τη νότια Αραβία, την Τουρκία, την Κύπρο, την Ινδία και την Κεϋλάνη.

Μέχρι σήμερα ήταν γνωστό ότι στην Ελλάδα υπάρχει μόνο το είδος *Chamaeleo chamaeleon* που συναντάται στην Σάμο, την Χίο και πιθανά στην Κρήτη.

Πρόσφατα όμως επιστήμονες παρατήρησαν ότι σε μερικές περιοχές της δυτικής Πελοποννήσου πιθανά συναντάται το είδος *Chamaeleo africanus*, είδος της Κεντρικής Αφρικής που η κατανομή του ήταν εξακριβωμένη μέχρι την Αίγυπτο.

Περιγραφή

Ο Χαμαιλέοντας έχει σώμα συμπίεσμένο πηλειακά, το μήκος του φτάνει μέχρι τα 30 εκ. Η γλώσσα του είναι στενόμα-

κρη και μοιάζει με ρόπαλο. Το ζώο την εκτινάσσει για να πιάσει την τροφή του που συνήθως είναι έντομα και αράχνες.

Η ουρά του μοιάζει με δρεπάνι γι' αυτό στην Σάμο τον Χαμαιλέοντα τον λένε «Δρεπανούρα». Του χρησιμεύει για να πιάνεται στα κλαδιά (φωτο. 5) όπου συνήθως βρίσκεται. Τα πόδια του καταλήγουν σε 5 δάχτυλα, τοποθετημένα τα 2 απέναντι από τα 3, ώστε να μπορεί να γαντζώνεται στα κλαδιά (φωτο. σελ. 5).

Ένα άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Χαμαιλέοντα είναι τα μάτια του που μπορούν να κινούνται ανεξάρτητα το ένα από το άλλο και να γυρίζουν κυκλικά μαζί με το βλήφαρο (φωτο 3). Έτσι χωρίς να κουνάει το κεφάλι του μπορεί να βλέπει τι γίνεται σε 360 μοίρες γύρω του. Οι πνεύμονές του επικοινωνούν με αεροφόρους σάκκους (σάκκους που γεμίζουν με αέρα). Έτσι φουσκώνει, φαίνεται μεγαλύτερος και τρομάζει τους εχθρούς ή τους ανταγωνιστές. Τα κόκκαλα του κρανίου του σχηματίζουν «κράνος».

Συμπεριφορά

Ο Χαμαιλέοντας περνάει τον περισσότερο χρόνο του πάνω σε δένδρα ή θάμνους (ελιές, αψιμυριάκια, σχίνα, κέδρους, καλήμια) (φωτο. 1 και 4).

Μπορεί να φαίνεται σα φύλλο που το κουνά άνεμος. Ζει περίπου πέντε χρόνια. Το χειμώνα πέφτει σε νάρκη και ξυπνά την άνοιξη. Γεννά αυγά μέσα σε τρύπα που ανοίγει το θηλυκό στο χώμα με τα πόδια του. Το φύλλο των νεογέννητων εξαρτάται από την θερμοκρασία που υπάρχει γύρω ή μέσα στη φωλιά κατά την επώαση.

Είναι ημερόβιο ζώο το οποίο δραστηριοποιείται κυρίως το πρωί και αργά το απόγευμα.

Η ικανότητα του Χαμαιλέοντα, να αλληιάζει με ευκολία το χρώμα της επιδερμίδας του δεν προσφέρει μόνο καμουφλάζ (απόκρυψη) όπως πιστευόταν παλιά, αλλά έχει σχέση με βιολογικά (όπως η ρύθμιση της θερμοκρασίας του σώματός του) και με κοινωνικά φαινόμενα.

Με τα διάφορα χρώματα της επιδερμίδας του ο Χαμαιλέοντας στέλνει μηνύματα για να επικοινωνήσει με τους ομοίους του.

Για παράδειγμα αν ένα θηλυκό δεν θέλει να ζευγαρώσει αποκτά φωτεινά στίγματα σε σκουρόχρωμο φόντο για να διώξει τα αρσενικά άτομα. Όταν αισθάνονται ότι απει-

λούνται από κάποιον άνθρωπο ή κάποιο ζώο οι Χαμαιλέοντες παίρνουν ένα χρώμα σκούρο γκριζοκαφέ (φωτο. 2).

Προστασία

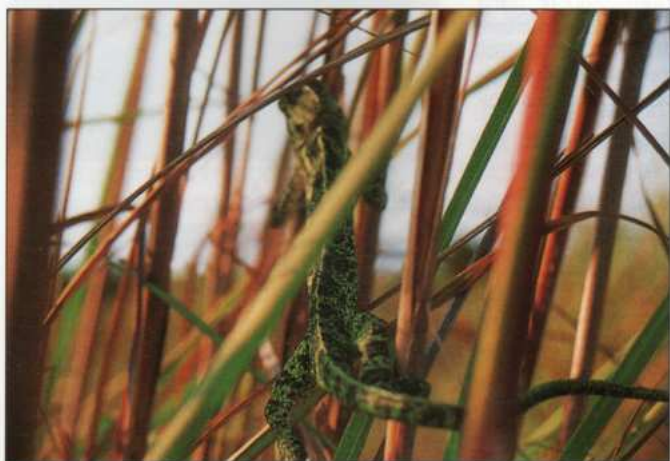
Παρότι προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία και ανήκει στα σπάνια είδη, ο Χαμαιλέοντας κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Η σημαντικότερη αιτία είναι η καταστροφή των βιοτόπων του κυρίως από φωτιές, αλλιά και η θανάτωση των ζώων.

Ο Χαμαιλέοντας περπατάει αργά και είναι δύσκολο να αποφύγει τους εχθρούς του που είναι ο άνθρωπος, οι γάτες, τα κουνάβια, τα γεράκια και οι αρουραίοι. Μοναδική του άμυνα παραμένει η ικανότητά του να καμουφλιάρεται ώστε να γίνεται αόρατος από τους εχθρούς του.

Ο Χαμαιλέοντας αποτελεί μοναδικό στοιχείο της φυσικής μας κληρονομιάς συνδεδεμένο με το φυσικό μας περιβάλλον. Αν εξαφανιστεί, η Ελλάδα θα έχει χάσει ένα μέρος από την ίδια της την ταυτότητα.

Βιβλιογραφία

- Böhme, W. 1981. Handbuch der Reptilien und Amphibien Europas. Band 1 Echsen (Sauria) I. Akademische Verlagsgesellschaft Wiesbaden.
- Hillenius, D. 1978. Notes on chameleons V. The chameleons of North Africa and adjacent countries, *Chamaeleo chamaeleon* (Linnaeus) (Sauria: Chamaeleonidae). *Beaufortia* No. 345, Vol. 28.
- Ioannides, Y., Dimaki, M. & Dimitropoulos, A. 1994. The herpetofauna of Samos (Eastern Aegean, Greece). *Ann. Mus. Goulandris* 9:445-456.
- Klaver, C.J. 1977. Comparative lung-morphology in the genus *Chamaeleo* Laurenti, 1768 (Sauria: Chamaeleonidae) with a discussion of taxonomic and zoogeographic implications. *Beaufortia*. No. 327, Vol. 25.
- Ondrias, J.C. 1968. Liste des amphibiens et des reptiles de la Grece. *Biologia Gallo-Hellenica* Vol. I-No2.
- Romero, J. 1985. Algunos aspectos sobre los cambios cromáticos en *Chamaeleo chamaeleon* (L.) de la península ibérica y norte de África *Monografías I.CO.NA.* 43: 97-120.
- Valverde, J.A. 1982. Librea básica y colorido social en el Camaleón Común, Ch. *Chamaeleon* (L.). *P. Cent. pir. biol. exp.*, 13: 55a 70. Jaca.

4

5

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ κ. ΑΓΓΕΛΟ

Ένας χρόνος πέρασε από τότε που ο κ. Άγγελος έπαψε να βρίσκεται ανάμεσά μας. Το Σάββατο 1 Νοεμβρίου στην εκκλησία του Αγ. Τρύφωνος, έγινε το ετήσιο μνημόσυνό του.

Την Κυριακή 2 Νοεμβρίου στο Μουσείο έγιναν τα αποκαλυπτήρια ορεικάλλιπης προτομής του Άγγελου Γουλιανδρή που φιλοτέχνησε ο γλύπτης καθηγητής κ. Θεόδωρος Παπαγιάννης. Η εκδήλωση έγινε σε στενό κύκλο. Παραβρέθηκαν γνωστοί Κηφισιώτες και η μεγάλη «οικογένεια» του Μουσείου. Ομιλητής ήταν ο κ. Τασούλας, Δήμαρχος Κηφισιάς. Για τους νέους επισκέπτες η προτομή που τοποθετήθηκε στο προαύλιο είναι μια καλή αφετηρία για το ξεκίνημα της ξενάγησης στο Μουσείο. Για μας τους παλιούς που ο κ. Άγγελος είναι ακόμα ανάμεσά μας, είναι απλά ένα σημείο αυτοσυγκέντρωσης.

Επίσης τη Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου, κατά τη διάρκεια μικρής γιορτής στο Μουσείο, κυκλοφόρησε καλαίσθητη έκδοση 48 σελίδων με άρθρα, ομιλίες και κείμενα του Άγγελου Γουλιανδρή. Από την εισαγωγή της έκδοσης διαλέγουμε μια φράση-κώδικα για το μέλλον: «... Αναζητούμε ένα νέο κώδικα αξιών, μια νέα ηθική για να προχωρήσουμε στην επόμενη χιλιετία. Και είναι τραγικό ότι μόνο κάτω από την απειλή της ζωής μας, οδηγούμαστε στην ενόπλητα και στην παγκόσμια συνεργασία...»

ΚΑΣΤΟΡΙΑ - Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Μετά από πρόσκληση του Κέντρου περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς η κ. Άννα Μαργαριτοπούλη παρουσίασε το εκπαιδευτικό έργο των φίλων του Μουσείου και κυρίως τις Μουσείο-σκευές τις οποίες είναι εύκολο να αξιοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί της περιφέρειας. Στη συνάντηση συμμετείχαν γύρω στους 40 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μετά από τη θεωρητική εισήγηση, οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε ομάδες και ετοίμασαν δικές τους εργασίες για υποθετικά προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Οι «Φίλοι» ευχαριστούν θερμά το Κ.Π.Ε. Καστοριάς και ιδιαίτερα τον κ. Θοδωρή Μαρδίρη και τα υπόλοιπα στελέχη του Κέντρου, τόσο για την εξαιρετική ευκαιρία επαφής με εκπαιδευτικούς του νομού Καστοριάς, όσο και για τη ζεστή φιλοξενία.

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΙΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο:
Φρόσω Πηλαβάκη: Πρόεδρος

Στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση-Φίλμς κειμένων
Γ. Μαντενιώτης 28.50.004

Τυπώθηκε στο λιθογραφείο "Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ"

Λ. Ηρακλείου 153 - Περίσσος - τηλ. 2185756

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.:200

Κάτω Όλυμπος Δέλτα Πηνειού Θεσσαλονίκη, 25-28/10/97

φωτο.: Δ. Σκουργάνης

φωτο.: Ε. Λαιμού

Αν και με κακές καιρικές προβλέψεις ξεκινήσαμε 25 φίλοι, για τις πιο πάνω περιοχές. Οι χώροι που επισκεφθήκαμε και το ημερομερές πρόγραμμα της εκδρομής, οργανώθηκε με την συνεργασία του καθηγητή κ. Σπύρου Ντάφη, του ορνιθολόγου κ. Ben Hallman και του Ταξ. γραφείου του κ. Λουκά Συρίγου. Τόσο ο κ. Hallman που μας είχε σχεδόν υιοθετήσει για 2 1/2 ημέρες, όσο και ο οδηγός του ο κ. Θανάσης με το χιούμορ του, παρ' όλες τις πολύωρες διαδρομές σε χωματόδρομους, αλλή και η εξαιρετική ξενάγηση της κ. Καραδημήτρη, στην Έκθεση Όψαυρων του Αγ. Όρους, συνέβαλαν στην επιτυχία της εκδρομής. Το κυριότερο όμως ήταν η ζεστή συντροφιά, και η καλή επικοινωνία μεταξύ μας.

Και σ' άλλα με υγεία λοιπόν.

Η εικόνα και ο ήχος του βυθού

Είναι γνωστό ότι η πατρίδα μας, περισσότερο από οποιαδήποτε ίσως άλλη χώρα στον κόσμο, διαθέτει τις πλέον εκτεταμένες ακτές σε σχέση με την επιφάνειά της. Είμαστε ένας θαλασσινός λαός με μακραίωνη ναυτική παράδοση, με αμέτρητα νησιά. Μοιάταυτα, για τους περισσότερους Έλληνες η θαλάσσια ζωή παραμένει ένας άγνωστος κόσμος, ελάχιστοι είναι εκείνοι που έχουν θαυμάσει την ομορφιά της μέσα στο απέραντο σιωπηλό της τοπίο. Ελάχιστοι έχουν ασχοληθεί ουσιαστικά με τα μεγάλα οικολογικά της προβλήματα. Ο τρόπος εκμετάλλευσής της είναι πολλές φορές ακραίοι και απερίσκεπτοι, χωρίς κανένα σεβασμό στον κόσμο της. Συχνά, με τη χρήση εκρηκτικών υλών, εξοντώνεται ολόκληρο το φάσμα της ζωής με αντάλλαγμα τα λίγα νεκρά ψάρια που θα ανέβουν στην επιφάνεια. Η Μεσόγειος, με τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν σήμερα, αποτελεί μια τραυματισμένη θάλασσα, όπως την έχει αποκαλέσει ο πλοίαρχος Κουστός. Ορισμένα μέτρα για την προστασία της θάλασσας καθυστέρησαν και σήμερα εφαρμόζονται ανεπιτυχώς. Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν σαράντα μόλις χρόνια το Φάληρο και η Σαλαμίνα ήταν πραγματικοί βιότοποι. Έχουμε χρέος να προφυλάξουμε ό,τι έχει απομείνει σ' αυτόν τον υπέροχο κόσμο με τις αμέτρητες μορφές ζωής και την ποικιλία της χλωρίδας του. Μ' αυτές τις σκέψεις το ιδρυτικό μέλος των Φίλων ο κ. Κάρολος Βράτιτς, εξέδωσε πρόσφατα το βιβλίο «Στα κρυφά μονοπάτια του Ελληνικού βυθού». Επίσης συνεργάστηκε με το ζωγράφο Δημήτρη Μυταρά και το μουσικό Αριστείδη Μυταρά για τη δημιουργία της έκδοσης «Σάραντα Ελληνικά Κοχύλια και ο ήχος του βυθού» και της έκθεσης «Διάλογος με τη θάλασσα» που παρουσιάστηκε στην αίθουσα τέχνης «Αστρολάβος» στο τέλος του 1997. Τα δύο βιβλία διατίθενται και από το πωλητήριο του Μουσείου μας

